

Libertate, încotro?

AURELIA BORZIN

MOTTO: „...**problema majoră a unui individ este «să nu-și greșească viața».**”

Marin Preda

Întrezăresc zâmbetul cu ușoare nuanțe de ironie... dacă îți spun că ești liber.

Sunt o rea-credincioasă, dar tocmai libertatea de care dispun îmi permite să văd, în acest context, argumentele pe care le doresc (din varii motive..., poate pentru că-mi convin), amintindu-mi concepția biblică a libertății dată prin chipul omului.

Condiția umană oferă o bună marjă de libertate. Conștientizând (sau ba) „perimetrul cuștii” în care îți e dat să te consumi, fie găsești de cuviință să faci înconjurul acestei cuști, fie să-ți trăiești viața într-un colț al ei, fie să faci acrobații agățat de una dintre suprafețe, fie să-ți lipești ochii de gratii în dorința de a vedea ce e în afara ei etc. Este vorba despre doctrina „liberului-arbitru”, dezvoltată de religia creștină: „Să fie după credința ta”, și reverberată în filosofie.

Întrebarea e ce faci cu tine, de vreme ce tot trebuie să faci ceva. Și nu pur și simplu, ceva. Cel mai simplu ar fi tocmai să nu faci nimic. Lucrurile să se aranjeze de la sine, dintr-o inerție interioară, proprie. Aceasta însemnând să nu-ți dorești nimic sau să-ți dorești, dar să nu întreprinzi nimic în acest sens. Să nu te percepi parte integrantă a lumii care te înconjoară, a realității căreia îi aparții și, respectiv, să nu vezi cum te-ai împlini, cum te-ai realiza în mijlocul ei. Sau viceversa. Necesitățile și dorințele tale să cunoască o identificare cu realitatea ofertantă propriu-zisă. Doamne ferește de asemenea *reductio* la

actuala *mediocrație*¹. Este ca și cum, urcat pe o plută, te-ai lăsa dus de valuri pe suprafața apei în direcția vântului mereu schimbător, fără o destinație precisă sau cel puțin fără dorința vreunei destinații, finalități a acestei călătorii. Veșnic fericit plutitor pe ape. E un fel de a trăi la întâmplare. Or, Constantin Noica, în *Devenirea într-un ființă*, dezvoltă un principiu de a fi contrar celui punctat mai sus: „*E vorba să facem ceva cu viața care ne este dată, să n-o lăsăm pe ea să se facă singură*”. Cu atât mai mult cu cât, parafrazându-l pe H. Bergson, democrația e singurul sistem compatibil cu libertatea și cu demnitatea umană, doar că... n-are criterii de selecție a valorilor. Astfel îmi explic bălăceala în propriul suc biologic a unei bune părți de indivizi care își justifică, prin principiul libertății și al dreptului omului, până și lipsa bunului-simț, lipsa unei culturi elementare.

Poate, să urci într-o corabie concretă, angajându-te într-o structură instituțională, aderând la o formațiune politică, la o mișcare ideologică sau culturală etc., care nu se știe dacă va ajunge și unde va ajunge, dar cel puțin împrăștiat știu (mai mult sau mai puțin) ce vor și încotro merg?

Decizia de a schimba pe parcurs corabia sau, pur și simplu, de a sări în apă... îți aparține. Totul e să știi

ce-ți dorești. Să fie o dorință care merită efortul drumului parcurs.

De ce insist atât de mult asupra voinței tale, ca element definitoriu în această arborescentă problemă? Pentru că un secret al libertății constă în „dominarea propriilor dorințe”. Ca să nu cazii în extreme. Fie să devii un încrâncenat luptându-te cu morile de vânt. Fie să te complaci într-o falsă libertate, prin refuzul de a da o formă voinței tale, explorând-o. Căci, vai, tocmai ea ți-ar reduce din libertate! Voința care te-ar lega de o realitate propriu-zisă! Iar de aici, din acest punct, te uiți în urmă și realizezi (dacă realizezi) că a trecut pe lângă tine o bună bucată de timp (cam cât o viață), fără să-l modelezi..., că pur și simplu te-ai risipit, te-ai pulverizat într-o lejeră „promenadă” printre oameni, printre lucruri. Și tocmai tu, care te credeai imun în fața realității ce dă buzna și „ar vrea să te lege”, descoperi că, de fapt, imunitatea ta este una înșelătoare. Pentru că ai mers pe principiul „reacției adverse”!

Dacă tot ai convingerea că merită să investești libertatea pe care-o ai în sporirea ei, n-o poți face prin neimplicare, prin a bate în retragere. Trebuie să ajungi la o înțelegere a lucrurilor astfel, încât chiar în „perimetrul cuștii”, în celulă, să fii mai liber decât toți eliberații. Este vorba despre acea formă supremă a libertății pe care o dezvoltă *Jurnalul fericirii* al lui Nicolae Steinhardt.

Tu încotro te îndrepti în momentul de față și pe ce vas ești? Știi unde vrei să ajungi și ce te motivează?

...că pe mal este imposibil să rămâi. Crede-mă. 🐼

¹ „Mediocritatea (fatală) a democrației”, în accepția lui Șerban Foarță.